

1. Kmetty János csendéletet fest, 1945 után

2. Kmetty János: Csendélet önarcképpel és újsággal, 1945 után magántulajdon

3. Édouard Manet: Émile Zola portréja, 1868. Musée d'Orsay, Párizs

KMETTY JÁNOS (1889-1975)

Csendélet arcképpel, 1930-as évek | *Still-life with a Portrait, from the 1930s*

Olaj, vászon | Oil on canvas, 64x45,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Kmetty

Kezdő ár | Starting price: 7 500 000 Ft / 22 727 EUR
Becsérték: 10 000 000 – 14 000 000 Ft
Estimated value: 30 303 – 42 424 EUR

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

| Nature Morte. Home Galéria, Budapest, 2005. március 1 – 26., katalógus nélkül
(Reprodukálva a kiállítás meghívóján | Reproduced on the invitation card)

Kmetty János a harmincas évek közepétől egyre több időt töltött Szentendrén. A párizsi tanulmányutak emlékének és az École de Paris inspiráló erejének halványodásával, az izmusok világától való távolodás is megfigyelhető ekkor festészetében. Egyre fontosabbá vált számára viszont a természetet újbóli felfedezése és annak szenvedélyes megélése. Szentendre mellett e stílusfordulathoz Kmetty Gresham-körhöz történő közeledése is hozzájárult. A törzsszaktanál többek között Bernáth Aurél, Szőnyi István és Berény Róbert társaságát élvezte a festő. Tematikusan újításokat nem hoz ez a korszak – továbbra is a tájképek és a műtermi csendéletek jelentik legfontosabb témáit – azonban a festményeknek szigorú szerkezete fellazul, az ecsetkezelés látványosabbá válik, valamint szembeötlő a nagy színfoltok dominanciája is az ekkor készült képeken. A geometrikusan megszerkesztett kompozíció és részletmegoldások helyett egyre nagyobb teret nyernek a hagyományos tónusfestészeti megoldások.

Azonban még ez az oldottabb, lazább festészet is ezer szállal kötődik a Kmetty által mindennél többre tartott klasszikus művészethez, valamint Cézanne piktúrájához. A *Csendélet önarcképpel* szerkezete, akár egy szárnyas-oltár őrzi a klasszikus középkori és reneszánsz művekre jellemző középtengelyes komponálást, a hármas egységre osztott képfomát. A festmény középtengelyében helyezett gúlóba foglalt drapéria, illetve gyümölcsöstál motívuma kiegyensúlyozottságot teremt a kép terében. Ezt a kompozíciós tömeget a kép jobb, illetve bal oldalán elhelyezett önarckép, valamint virág motívum egészíti ki. A statikus, már-már rigorózus rend a szín cézanne-i, modelláló erejével válik harmonikus egységgé. A kék, valamint a piros és a

narancs különböző árnyalataival oldja fel, teszi líraibbá, érzékibbé a kompozíció tömörszerűségét. Ez a kiforrottság kivételes jelentőségűvé emeli a festő e periódusának alkotásait, amelyeknek jelentőségét talán Lyka Károly szavaival összegezhetnénk a legegységelműbben: „...Le-szűrődött ízlés lírája.”

A csendélet mellett a portré jelentette a másik legkedvesebb műfajt Kmetty számára. Önarcképei a teljes életművet végigkísérik. A portrékon belül külön egységet képeznek azok a festmények, – főként csendéletek – melyeken mintegy „mellékesen”, már-már védjegyként bukkannak fel a festő önmagáról készített képei is. A rejtett portréknak ez a típusa Edouard Manet Zoláról készített híres arcképéig vezethető vissza a modern művészetben. Manet az íróit dolgozószobájában ábrázolta egy japán metszet, egy Degas és saját festményének társaságában.

Kmetty rejtett arcképeinek esetében azonban másról van szó, mint egy modern felfogású barátságportré. Itt a művész vállalt szerepe, ha tetszik hitvallása fejeződik ki e képtípusban. A 20. századi alkotók számára az önarckép a társadalomkritikus, vagy ha tetszik a forradalmár attitűd plasztikus kifejezésének volt gyakori eszköze. Habár Kmetty soha sem tartozott a markáns progresszív alkotók közé, mégis minden megnyilvánulásában – írásaiban, művészetében egyaránt – a modernitás új világrendje, valamint a humanizmus értékei mellett kötelezte el magát. Ez az elkötelezettsége nemcsak a csendéletek klasszikus kompozícióján és Cézanne plasztikus modellálási technikáján keresztül jut érvényre, hanem a művész szignifikáns szerepvállalásának képi megjelenítésében, az önarckép jelenlétében is.

KASZÁS GÁBOR

